

ISSN 1822-119X

Mokytojų ugdymas. 2010. Nr. 15 (2), 162-176

Teacher Education. 2010. No 15 (2), 162-176

Laimutė BOBROVA, Lauras GRAJAUSKAS, Stanislovas NORKUS

Šiaulių universitetas • Šiauliai University

KŪNO KULTŪROS SPECIALYBĖS UNIVERSITETINIŲ STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMAS: STUDENTŲ NUOMONĖ

ASSESSMENT OF QUALITY OF UNIVERSITY STUDIES OF PHYSICAL EDUCATION: STUDENTS' OPINION

Anotacija

Straipsnyje aptariami universitetinių studijų esminiai bruožai, analizuojamas kūno kultūros specialybės studentų požiūris į studijų kokybę, vertinant jų sampratą, kas yra mokymasis ir ką reiškia mokytis, aptariamos studentų mokymo ir mokymosi tobulinimo galimybės jų patirties (paviršinio ir giluminio požiūrio į mokymąsi) kontekste. Siekiant nustatyti, kaip studentai vertina studijas ir jų kokybę, taikytas *Mokomojo dalyko patyrimo klausimynas (Course Experience Questionnaire – CEQ)*. Aptarti pagrindiniai studentų požiūrio į mokymą(si) aukštojoje mokykloje aspektai: mokymas ir mokymasis, mokymo(si) tikslai, mokymo(si) krūvis, mokymo(si) vertinimas ir savarankiškumo raiška, mokymo metodų įvairovė, akademinų studijų tobulinimo galimybės.

Pagrindiniai žodžiai: *studentai, mokymas ir mokymasis, studijų kokybė, požiūris.*

Įvadas

Europos Sąjungos siekis sukurti vieningą aukštojo mokslo sistemą įpareigoja visas ES šalis pertvarkyti švietimo sistemas, orientuojantis į Europos Sąjungos direktyvas (*Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai, 2005*). Bolonijos proceso dokumentuose akcentuojama, kad aukštojo mokslo kokybė yra kuriamos aukštojo mokslo erdvės pagrindas. *Bolonijos (1999), Graco (2003), Budapešto ir Vienos (2010) deklaracijose, Prahos (2001), Bergeno (2005), Londono (2007)* komunikatuose pabrėžiama, kad kiekvienos studijų institucijos akademinio proceso kokybės tobulinimo vyksmas turi būti sistemingas, pabrėžiama studento asmenybės ugdymo svarba. Užtikrinant kokybę, itin svarbūs *Berlyno komunikate (2003)* deklaruoti siekiai: pačios kokybės, kaip vertybės, sampratos diegimas aukštojo mokslo institucijų bendruomenėse; toks pat

Abstract

The article discusses essential features of university studies, analyses physical education speciality students' attitude towards quality of studies, evaluating their conception what is learning and what it means to learn, discusses possibilities of improving students' teaching and learning in the context of their experience (superficial and deep approach to learning). In order to identify how students evaluate studies and their quality, *course experience questionnaire* was applied. Key aspects of students' attitude towards teaching/learning in the higher educational institution were discussed. These include: teaching and learning, goals of teaching/learning, load of teaching/learning, assessment of teaching/learning and manifestation of independence, diversity of learning methods, possibilities of improving academic studies.

Key words: *students, teaching and learning, quality of studies, attitude.*

Introduction

Endeavour of the European Union to develop a unanimous system of higher education commits all EU member states to reform the systems of education according to directives of the European Union (*Main documents of Bologna process, 2005*). Documents of Bologna process emphasize that quality of higher education is the foundation of higher education space under creation. Declarations of *Bologna (1999), Graz (2003), Budapest and Vienna (2010)*, communiqués of *Prague (2001), Bergen (2005), London (2007)* emphasize that the process of improving quality of the academic process of every study institution has to be systematic, the importance of developing the student's personality is underlined. Ensuring quality, particularly important are endeavours declared in *Berlin communiqué (2003)*: implementation of the concept of quality as a value in communities of higher

jos supratimas; kokybės užtikrinimo sistemos orientavimas į vertinamus bei tobulinamus studijų kokybės parametrus. 2009 m. balandžio mėn. Liuvene (Belgijoje) vykusios 6-osios Bolonijos proceso šalių ministrų konferencijos metu pasirašytame *Liuveno komunikate* pabrėžiama, kad Europos aukštojo mokslo erdvės prioritetą yra kokybė. Mat ji turi būti pagrindinis elementas, įgyvendinant tokias veiklas, kaip: mokymasis visą gyvenimą, socialinė dimensija, įdarbinimas, tarptautinis atvirumas ir mobilumas, sąsajos tarp studentų, mokslinių tyrimų ir inovacijų, daugiamačių skaidrumo priemonių aukštajame moksle kūrimas bei aukštojo mokslo atitinkamo finansavimo užtikrinimas.

Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymo (2009) 41 straipsnyje nurodoma, kad kiekviena aukštoji mokykla privalo turėti vidinę studijų kokybės užtikrinimo sistemą, grindžiamą Europos aukštojo mokslo erdvės studijų kokybės užtikrinimo nuostatomis ir pačios aukštosios mokyklos patvirtinta veiklos kokybės gerinimo strategija, numatyti veikimo būdus ir priemones, padedančius užtikrinti jos teikiamo aukštojo išsilavinimo kokybę. Studijų kokybei garantuoti svarbi ir ta minėto įstatymo nuostata, kad aukštoji mokykla turi nuolat viešai skelbti tikslią kiekybinę ir kokybinę informaciją apie studentų, absolventų ir kitų suinteresuotų šalių nuomonę dėl studijų kokybės. *Lietuvos švietimo plėtotos strateginės nuostatos* (2002) pagrindžia universitetinių studijų prieinamumą, sąlygų jam sudarymą. Galima teigti, kad vienas sunkiausių ir aktualiausių uždavinių – sukurti efektyvią aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo sistemą, perimant geriausią Europos šalių patirtį ir skleidžiant savąją. Todėl itin svarbi šalies universitetų užduotis – tobulinti studijų kokybės užtikrinimo vidinę sistemą, įtraukiant į šį procesą studentus, dėstytojus ir socialinius partnerius.

Studijų kokybės sąvoka apima gana daug kriterijų, kurių visuma formuoja „studijų kokybiškumo“ spektrą. Vertinant studijų kokybę, kartu su objektyviais kriterijais (akademino personalo kvalifikacija, mokslinė veikla, materialinė bazė) svarbus pačių studentų subjektyvus požiūris į įvairius studijų kokybės veiksnius bei jų reikšmingumą.

Daugelis mokslininkų nurodo studentų požiūrio į universitetines studijas reikšmingumą (Pukelis, Pileičikienė, 2005; Savickienė, 2005; Louw, 2008; Balasooriya ir kt., 2009; El Hassan, 2009; Ellis ir kt., 2009; Pamuk, Thompson, 2009), pabrėždami gero mokymo, dėstytojų kompetencijų, aiškių tikslų svarbą studentų vertinamajam požiūriui.

educational institutions; the same understanding of quality; orientation of the system of ensuring quality towards many-sided set of parameters of quality of studies under assessment and improvement. Liuvén communiqué signed at the sixth ministerial conference of Bologna process countries, which took place in April, 2009 in Liuvén (Belgium), emphasizes that the priority of European higher education is quality. It is quality that should become the key element, implementing such activities as lifelong learning, social dimension, employment, international openness and mobility, links between students, creation of scientific researches and innovations, multi-dimensional transparency measures in higher education, and ensuring corresponding funding for higher education.

Article 41 of the *Law on Science and Studies of the Republic of Lithuania* (2009) says that every higher educational institution is supposed to have internal study quality assurance system, grounded on quality assurance provisions of European higher education space and on activity quality improvement strategy, approved by the very institution, to foresee ways and means of activity helping to ensure quality of higher educatedness provided by it. To ensure quality of studies the provision that the higher educational institution has to announce accurate quantitative and qualitative information on the opinion of students, graduates, other interested parties about quality of studies is important. *The Strategic Provisions for the Development of Lithuanian Education* (2002) ground availability of university studies, creation of conditions for it. It can be stated that one of the most difficult and relevant tasks is to create the effective system for ensuring quality of higher education, taking over the best experience of European countries and spreading one's own experience. Therefore, it is particularly important for Lithuanian universities to improve internal quality assurance system, involving students, lecturers and social partners into this process.

Conception of quality of studies encompasses quite wide field of criteria, the whole of which forms the spectrum of “qualitativeness of studies”. Assessing quality of studies, alongside with objective criteria (qualification of academic personnel, research activities, facilities), the very students' subjective attitude towards various factors of quality of studies and their significance is important.

Numerous scientists distinguish significance of students' attitude to university studies (Pukelis, Pileičikienė, 2005; Savickienė, 2005; Louw, 2008; Balasooriya et al., 2009; El Hassan, 2009; Ellis et al., 2009; Pamuk, Thompson, 2009), emphasizing the importance of good teaching, lecturers' competencies and clear goals for students' evaluating attitude.

According to P. Ramsden (1992), teaching

Pasak P. Ramsden (1992), mokymas apima studijų programos tikslus ir žinių perteikimo metodus, studentų veiklos tikrinimą ir rezultatų efektyvumo įvertinimą. I. Savickienė (2005), D. Sirtautienė (2006) apibrėžė universitetinio išsilavinimo esmę, nusakė mokymo, jo organizavimo metodų, įgijimo būdų, mokėjimo mokytis ypatybes. A. Zulumskytės (2003) tyrimo rezultatai pagrindžia akademinio jaunimo poreikių specifika, pedagoginę patirtį, nuolatinio mokymosi bei savirealizacijos ypatumus.

I. M. Šeščilienė, J. R. Rastauskienė (2008), analizuodamos Lietuvos kūno kultūros akademijos studentų požiūrį į dėstytojų kokybę, akcentuoja, kad šiuolaikiams universitetams keliamas tikslas – rengti aukštos kvalifikacijos specialistus, gebančius ne tik prisitaikyti prie nuolat kintančių socialinio gyvenimo bei veiklos sąlygų, bet ir jas veikti. Pedagogus rengiančių dėstytojų požiūrį į universitetinių studijų organizavimą ir kaitą, dėstytojų kompetencijas, akademinės veiklos modelį, studentų požiūrį į mokymąsi bei rezultatus, kuriuos studentai turėtų pasiekti ir kuriuos pasiekia universitetinių studijų procese, moksliskai pagrindė E. Šaparnytė, L. Bobrova, R. Macaitienė (2003). Minėtų autorių nuomone, studijos universitete turi būti orientuotos ne tik į profesines kompetencijas, bet ir į sąmoningą bei kryptingą studento atsakomybę, jo prigimtinių galių, kritinio mąstymo ugdymą. Šiuose tyrimuose išryškėja požiūris į mokymąsi, kuriuo remiantis, studijos universitete – tai aktyvus studento žinių, supratimo bei asmeninių prasmų kūrimo procesas, dalijimasis turima patirtimi ir žiniomis su kitais. „Vadinasi, reikia keisti požiūrį į studentų mokymą bei paties mokymo patyrimą – turės keistis mūsų koncepcijos, mūsų sveiku protu grįstos mokymo teorijos, kurios reiškiasi praktiškai“ (Ramsden, 1992, p. 17). Atlikti tyrimai (Ratkevičienė, 2005) parodė studentų požiūrį į mokymąsi aukštesiose mokyklose: daugiau kaip pusei (52,8 proc.) apklaustųjų studijuoti patinka, 43,8 proc. – nepatinka, 2,3 proc. – visai nepatinka. Priežastys įvairios: tai pasenusios mokymo metodikos, dėstytojų nepagarba studentams, poreikių neatitinkanti specialybė, mokymosi sunkumai. Tiriamieji nurodė tokius dėstytojų kokybės parametrus: informacijos perteikimo sistemingumą, dalykiškumą, aiškumą, įdomumą; kurso sąsajas su praktika; vertinimo objektyvumą ir adekvatumą išdėstytam kursui; savarankiško darbo organizavimą; asmenines dėstytojų savybes. Kaip teigia tyrimo autorė (Ratkevičienė, 2005), rezultatai parodė, ką, studentų nuomone, reikėtų keisti

encompasses aims of the study programme and methods of rendering knowledge, testing of students' activity and assessment of effectiveness of results. I. Savickienė (2005), D. Sirtautienė (2006) defined the essence of university educatedness, outlined peculiarities of teaching, its organisation methods, acquisition ways, and learning to learn. A. Zulumskytė's (2003) research results ground specificity of needs of academic youth, pedagogical experience, and peculiarities of constant learning and self-realisation.

I. M. Šeščilienė, J. R. Rastauskienė (2008), analysing attitude of students of Lithuanian Academy of Physical Education to quality of teaching, emphasize that contemporary universities have to meet the aim to train high qualification specialists who are able not just to adjust to constantly changing social life and activity conditions but also influence them. The attitude of lecturers training teachers towards organisation and changes of university studies, lecturers' competencies, academic activity model, students' attitude towards learning and results which students should achieve and which they achieve in the university study process were scientifically grounded by E. Šaparnytė, L. Bobrova, R. Macaitienė (2003). In the opinion of the above mentioned authors, studies at the university have to be orientated not only to professional competencies but also to conscious and purposeful development of the student's responsibility, natural powers and critical thinking. These researches clearly express students' attitude towards learning, based on which studies at the university are student's active process of creating knowledge, understanding and personal meanings, sharing possessed experiences and knowledge with others. "Hence, the attitude towards students' teaching and towards experience of the very teaching have to be changed: our conceptions, teaching theories grounded on common sense, which manifest themselves practically, will have to change" (Ramsden, 1992, p. 17). Carried out researches (Ratkevičienė, 2005) showed students' attitude to learning in higher educational institutions: more than half (52,8 %) of respondents like to study, 43,8 %, do not like, 2,3 %, do not like at all. Reasons differ: these are outdated teaching methods, lecturers' disrespect to students, the speciality that does not meet needs, learning difficulties. Respondents distinguished the following quality parameters of teaching: systematicity of information rendering, methodical, clear and interesting delivery; links of the course with practice; objectivity of assessment and adequacy to the delivered course; organisation of self-dependent work; personal features of lecturers. According to the author of the research (Ratkevičienė, 2005), results demonstrated what in the students' opinion should be changed, seeking quality of studies and in general in

siekiant studijų kokybės ir apskritai aukštosios mokyklos gyvenime.

Taigi, studijų kokybę galima vertinti kaip efektyvaus studijų proceso svarbų veiksnį. Tai galimybė tinkamai koreguoti akademinio proceso trūkumus, užtikrinti grįžtamąjį ryšį su studentais. Vertinant studijų kokybę, be kitų kriterijų, svarbus yra subjektyvus studentų požiūris į įvairius studijų kokybės veiksnius bei jų reikšmingumą.

Apibendrinant galima teigti, jog daugelis šalies mokslininkų pabrėžia studijų universitete kokybės svarbą mokymosi procese ir akcentuoja pačių studijuojančiųjų nuomonės reikšmingumą, vertinant pastarąjį kriterijų. Šių klausimų problemų svarbą įrodo ir tai, kad, pasak P. Ramsden (1992, p. 33), dažnai mokymosi rezultatai, kuriuos idealiai norėtų pasiekti dėstytojai ir studentai, nesutampa su tuo, ko studentai išmoksta iš tikrųjų. Tai, be abejonės, įpareigoja tobulinti ir būsimųjų kūno kultūros pedagogų rengimo bendrus kokybės kriterijus. Svarbios visos studijų kokybės charakteristikos, tačiau viena aktualiausių – mokymo ir mokymosi kokybė kaip sudedamoji visos studijų paslaugas teikiančios institucijos vertinimo dalis (Pukelis, Pileičikienė, 2005; Žibėnienė, 2005; Šeščilienė, Rastauskienė, 2008). Tai susiję ir su dėstytojų iniciatyvomis, siekiant kokybės kultūros plėtojimo institucijoje.

Todėl aktuali **problema** yra kūno kultūros specialybės studentų požiūrio į akademinę studijas ir jų kokybę tyrimas. Juo atskleidžiama, kaip studentai suvokia studijų dalykus ir kokį poveikį daro jų suvokimui, taip pat identifikuojamos kai kurios specialistų rengimo probleminės sritys. Į mokymosi pasiekimus orientuotas požiūris verčia naujai pažvelgti į studentų mokymo(si) bei vertinimo problemas, suvokti, kad studijų kokybės užtikrinimas Bolonijos proceso kontekste apibrėžia platų veiklos spektrą, apimant studijų proceso tobulinimą, studijų aplinkos tobulinimą bei studijų kokybės valdymo sistemos tobulinimą, neapsiribojant vien tik studijų kokybės gerinimu.

Tyrimo objektas – studentų požiūrio į universitetinių studijų kokybę vertinimas.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti ir įvertinti kūno kultūros specialybės studentų požiūrį į universitetines studijas bei jų kokybę.

Tyrimo organizavimas ir metodika

Straipsnis rengtas mokslinės literatūros šaltinių sisteminės analizės pagrindu, remiantis Bolonijos proce-

life of higher educational institution.

Thus, quality of studies can be assessed as an important factor of effective process of studies. This is the opportunity to correct shortcomings of the academic process appropriately, ensure feedback from students. Evaluating quality of studies, in addition to other criteria, students' subjective attitude to various factors of quality of studies and their significance is important.

To sum up, it can be stated that many Lithuanian researchers emphasize the importance of quality of university studies in the learning process and distinguish significance of the very students' opinion, evaluating the latter criterion. The importance of problems of these issues is also proved by the fact that, according to P. Ramsden (1992, p. 33), often learning results which lecturers and students would ideally like to achieve do not correspond to what students learn actually. This, no doubt, also commits to improve general quality criteria of training future physical education teachers. All characteristics of quality of studies are important but one of the most relevant is quality of teaching and learning as a constituent of assessment of the whole institution providing services of studies (Pukelis, Pileičikienė, 2005; Žibėnienė, 2005; Šeščilienė, Rastauskienė, 2008). This is also related to lecturers' initiatives, seeking development of culture of quality in the institution.

Therefore, the research into physical education speciality students' attitude towards academic studies and their quality, disclosing how students perceive study subjects and what influence studies make on their perception and at the same time identifying certain problematic specialists' training areas, becomes a relevant **problem**. Attitude orientated to learning outcomes forces to view students' teaching/learning and assessment problems in a new way, perceive that assurance of quality of studies in the context of the Bologna process defines a broad spectrum of activities, encompassing improvement of the study process, improvement of environment of studies and improvement of management system of quality of studies, not limiting just to improvement of quality of studies.

Research subject: assessment of students' attitude towards quality of university studies.

Research aim: to analyse and assess physical education speciality students' attitude towards university studies and their quality.

Research Organisation and Methodology

The article was prepared on the basis of systematic analysis of scientific literature sources, based on the

so dokumentais ir jų nuorodomis.

Tyrimas vykdytas 2010 m. Šiaulių universitete, dalyvavo 164 I–IV kurso kūno kultūros specialybės studentai: 74 nuolatinių ir 90 iššestinių studijų studentai (iš jų – 48 moterys ir 116 vyrų, kurių amžiaus vidurkis nuo 18 iki 44 m.).

Siekiant nustatyti, kaip respondentai vertina studijas ir jų kokybę, vartotas *Mokomojo dalyko patyrimo klausimynas (Course Experience Questionnaire – CEQ)*, aprobuotas Australijos aukštojo mokymo institucijose, kur nustatyta, kad šią priemonę galima sėkmingai ir plačiai taikyti, nes ji „nepasiduoda manipuliacijoms ir yra ekonomiška“. Klausimyne nurodytos penkios skalės, kurios, pasak P. Ramsden (1992), atspindi pagrindinius kokybiško mokymo aukštojoje mokykloje aspektus: *gerą mokymą, aiškius mokymo(si) tikslus, tinkamą mokymo(si) krūvį, tinkamą mokymo(si) įvertinimą ir savarankiškumą*. Lietuviškos versijos skalių vidinis suderinamumas patikrintas taikant *Cronbach α* koeficientą (žr. 1 lent.). Koeficiento vertės gerokai viršijo priimtą 0,5 ribą, o skalėse apibendrintų teiginių koreliacija su pačiomis skalėmis kito nuo 0,219 iki 0,553.

Bologna process documents and their references.

The research was conducted in 2010 at Šiauliai University, it was attended by 164 physical education students of 1-4 year: 74 full-time and 90 part-time students (out of them 48 women and 116 men whose age fluctuated between 18 and 44).

Seeking to identify how respondents assess studies and their quality, *course experience questionnaire* was used. It has been approved in higher educational institutions of Australia, where it has been identified that this method can be successfully and widely applied because it “is not influenced and is economical”. The questionnaire contained five scales which, according to P. Ramsden (1992), reflect key aspects of quality teaching at the higher educational institution: *good teaching, clear teaching/learning aims, suitable teaching/learning load, suitable teaching/learning assessment and independence*. Internal consistency of scales of the Lithuanian version was tested employing *Cronbach α* coefficient (Table 1). Values of the coefficient significantly exceeded the accepted 0,5 limit and correlation of statements generalised in scales varied with the very scales within the limits 0,219-0,553.

1 lentelė. Skalių vidinis suderinamumas, taikant *Cronbach α* koeficientą
Table 1. Internal Consistency of Scales, Applying *Cronbach α* Coefficient

Skalė Scale	Skalėje apibendrintų teiginių skaičius Number of statements generalised in a scale	i/tt	<i>Cronbach α</i>
Geras mokymas Good teaching	6	0,324–0,545	0,685
Aiškūs tikslai Clear goals	4	0,319–0,459	0,629
Mokymosi krūvis Learning load	5	0,384–0,553	0,702
Įvertinimas Assessment	4	0,255–0,384	0,546
Savarankiškumo svarba Importance of self-dependence	5	0,219–0,400	0,575

Paaiškinimas: i/tt – skalėje apibendrintų teiginių koreliacija su skale
Explanation: i/tt is correlation of generalised statements with the scale

Klasimyne vartotas Likert tipo atsakymų į klausimus formatas. Rezultatai koduoti taip: visiškai nesutinku (-100 balų), nesutinku (-50 balų), neturiu savo nuomonės, nežinau (0 balų), sutinku (50 balų), visiškai sutinku (100 balų). Respondentų atsakymai į tokius teiginius, pvz., *Mokantis čia dažnai sunku suprasti, ko iš tavęs norima*, buvo perkoduojami atvirkštine tvarka.

Tyrimo duomenims analizuoti buvo taikyti šie ap-

The questionnaire employed Likert type format of answers to questions. Results were coded as follows: I completely disagree (-100 scores), I disagree (-50 scores), I do not have my opinion, I do not know (0 scores), I agree (50 scores), I completely agree (100 scores). Respondents' answers to such statements as, for example, *Learning here, it is often difficult to understand what they want from you*, were recoded in a reverse order.

rašomosios statistikos metodai: *vidurkis* (X), *standartinis nuokrypis* (SD) ir *procentiniai dažniai*. Kadangi atsakymų į anketos teiginius rezultatai tenkino Kolmogorovo-Smirnovo normaliojo skirstinio testo sąlygas, tai požymių skirtumui įvertinti naudotas parametrinis *Stjudento kriterijus nepriklausomoms imtims* (Čekanaavičius, Murauskas, 2001). Skirtumai laikytini reikšmingais, kai kriterijaus p -reikšmė mažesnė už nustatytą reikšmingumo lygmenį (0,05). Tyrimo duomenų analizė atlikta *SPSS for Windows* programa.

Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

Vienas svarbiausių veiksnių, lemiančių gerą ir gilinimą studentų mokymąsi, yra motyvacija. Analizuojant šio tyrimo rezultatus, būtina atkreipti dėmesį į tai, kad mokymas apibrėžiamas plačiaja prasme: jis apima studijų programos tikslus, žinių perteikimo metodus, kuriuos įkūnija šie tikslai, ir studentų veiklos tikrinimą (Ramsden, 1992).

Studentų nuomonių apie dalykų dėstymo strategijas tyrimo rezultatai rodo (žr. 2 lent.), kad iššestinių studijų formos tyrimo dalyviai, lyginant su nuolatinėmis studijomis tiriamaisiais, labiau pritaria teiginiui, kad dėstytojai rūpinasi studentų motyvacijos mokytis puoselėjimu. Nustatyta studijuojančiųjų amžiaus ir jų požiūrio į dėstytojų pastangas juos motyvuoti sąsaja. Abiejų studijų formų apklausos dalyviai vertina tai, kad dėstytojai nuoširdžiai stengiasi suprasti sunkumus, su kuriais studijų procese susiduria studentai. Didesnės pagalbos iš dėstytojų sulaukia nuolatinės studijų studentai. Tam, be abejonės, įtakos turi skirtingas studijų proceso organizavimo modelis (nuolatinės ir iššestinių studijų forma).

Kitas plačiau nagrinėjamas gero dėstymo rodiklis – dėstytojų pastangos analizuoti studentų pažangą. Kaip parodė tyrimo rezultatai, nuolatinės studijų respondentai labiau akcentuoja dėstytojų teikiamą pagalbą, vertinant jų pažangą. Prielaidas tokioms išvalgoms sudaro pati studijų forma. Darbų kokybę ir daromą pažangą kur kas lengviau vertinti susitinkant reguliariai, dažniau bendraujant ir t. t.

Gero dėstymo strategijos yra dar vienas efektyvus mokymo rodiklis. Akcentuotinas iššestinių studijų tiriamaųjų pasakymas, kad dėstytojai gerai išaiškina dalyką ir pataria, kaip reikia mokytis. Nuolatinės studijų respondentų atsakymuose tokių nuorodų gerokai mažiau. Jie kur kas dažniau nepatenkinti ir kritiškesni dėl studijų dalyko išaiškinimo. Priežastys gali būti įvairios. *Pirma*, iššestinių studijų tiriemieji labiau įpratę

To analyse research data the following descriptive statistics methods were applied: *mean* (X), *standard deviation* (SD) and *percentage frequencies*. Because the results of answers to questionnaire statements met the conditions of Kolmogorov-Smirnov tests for normal distribution, in order to evaluate difference of features, parameter *Student's criterion for independent samples* (Čekanaavičius, Murauskas, 2001) was used. Differences should be treated as significant when p -value of the criterion is lower than the set significance level (0,05). Analysis of research data was performed using SPSS for Windows software.

Research Results and their Discussion

One of the most important factors determining students' good and deep learning is motivation. Analysing the results of this research, it has to be noted that teaching is defined in a broad sense: it encompasses goals of study programmes, methods of rendering knowledge that are embodied in these goals and testing students' activities (Ramsden, 1992).

Research results of students' opinions about strategies of teaching subjects showed (Table 2) that part-time students compared to full-time students slightly more approved the statement that lecturers paid attention to nourishing students' motivation to learn. The link between students' age and their approach to lecturers' efforts to motivate them was identified. Both full-time and part-time students appreciate that lecturers sincerely try to understand difficulties encountered by students in the study process. More support from lecturers is received by full-time students. This, no doubt, is influenced by a different model of organising the study process in full-time and part-time studies.

Another widely discussed indicator of good teaching is lecturers' efforts to analyse students' progress. According to research results, respondents of full-time studies more emphasize lecturers' provided support, evaluating their progress. The very form of studies determines preconditions for such insights. It is much easier to assess quality of work and progress when meetings are arranged regularly and often, etc.

Good teaching strategies is another indicator of effective teaching. It should be emphasized that part-time students note that lecturers explain the subject well and advise how to learn. The answers of full-time respondents contained much less references of this kind. They are much more often dissatisfied and more critical about explanation of the study subject. There are various reasons. First, respondents of part-time studies are more used to think, search for solutions independently whilst full-time students have still retained the approach brought from school that the

2 lentelė. Dėstytojų strategijų, motyvuojant studentų mokymąsi, raiška (skalė: *geras mokymas*)Table 2. Manifestation of Teaching Strategies, Motivating Students' Learning (Scale: *Good Teaching*)

Teiginys Statement	Studijų forma Form of studies		Skirtumo patikimumas Reliability of difference		
	Nuolatinė (X ± SD) Full-time	Iššėstinė (X ± SD) Part-time	t	df	p
Dėstytojai motyvuoja studentus dirbti kiek įmanoma geriau Lecturers motivate students to work as good as possible	23,97 ± 52,78	37,08 ± 49,73	-1,62	160	0,106
Dėstytojai nuoširdžiai stengiasi suprasti sunkumus, su kuriais susiduria studentai Lecturers sincerely try to understand difficulties encountered by students	12,84 ± 54,94	12,78 ± 51,14	0,01	162	0,994
Dėstytojai paprastai padeda studentams, analizuodami jų pažangą Lecturers usually help students, analysing their progress	20,27 ± 55,47	16,29 ± 46,94	0,50	161	0,621
Mūsų dėstytojai nepaprastai gerai viską išaiškina Our lecturers very well explain everything	2,74 ± 51,30	15,73 ± 43,69	-1,74	160	0,084
Dėstytojai labai stengiasi, kad jų dėstomas kursas / dalykas studentams būtų įdomus Lecturers do their best to make the course/subject delivered by them interesting to students	20,95 ± 49,66	38,20 ± 47,09	-2,27	161	0,024
Šiose studijose taikomi įvairūs mokymo(si) metodai (darbas grupelėse, projektų metodas, debatai, poleminiai seminarai ir kt.)	33,11 ± 54,44	20,79 ± 51,02	1,49	161	0,138

mąstyti, savarankiškai ieškoti sprendimų, o nuolatinė studijų tiriamieji dar išsaugoję mokyklinę nuostatą, kad juos mokantis pedagogas yra paslaugų teikėjas, besirūpinantis klientų poreikiais ir interesais. *Antra*, iššėstinių studijų tyrimo dalyviai turi sukaupę praktinės patirties, todėl kur kas greičiau suvokia dėstomojo dalyko esmę.

Apklausoje dalyviai nevienodai vertina ir dėstytojų pastangas sudominti dėstomojo kurso / dalyko turiniu. Nustatytas nuolatinė ir iššėstinių studijų studentų nuomonių skirtumas. Egzistuoja statistiškai patikimas ryšys tarp skirtingų studijų formų studentų: kuo vyresni studentai (iššėstinių studijų), tuo dažniau jie teigia, kad dėstytojai stengiasi juos sudominti, o nuolatinė studijų studentų nuomone, dėstytojai nepakankamai studentus sudomina savo dėstomuoju dalyku ($p = 0,024$). Galima teigti, kad dėstytojai nėra įvaldę reikiamo lygio specifinių ir įvairių mokymo įgūdžių (žr. 2 lent.).

Teiginiui, kad akademinėse studijose taikomi įvairūs mokymo(si) metodai (darbas grupėmis, projektų metodas, debatai, poleminiai seminarai ir kt.) dažniau pritaria nuolatinė studijų formos studentai. Mat iššėstinių studijų programoje kontaktinių valandų skaičius sumažintas iki 50 proc., todėl tenka atsisakyti, nors ir

teacher who teaches them as a provider of services takes care of clients' needs and interests. Second, participants of part-time studies have accumulated practical experience; therefore, much faster perceive the essence of the delivered subject.

Participants of the research also differently evaluate lecturers' efforts to arouse interest in the content of the taught course/subject. Difference in the opinions of full-time and part-time students was identified. There is a statistically reliable relation between students of different forms of studies: the older the students (part-timers), the more often they state that lecturers try to interest them, whilst in full-timers' opinion, lecturers insufficiently arouse students' interest in the delivered subject ($p = 0,024$). It can be stated that lecturers have not mastered specific and various teaching skills at a proper level (Table 2).

The statement that various teaching/learning methods applied in academic studies (work in small groups, method of projects, debates, polemic seminars, etc.) is more often approved by full-time students. The reason is that the number of contact hours in the part-time course has been reduced down to 50 %; therefore, effective but time consuming work with students has to be refused. Besides, it is much better to apply some

efektyvių, bet nemažai laiko užimančių darbo su studentais metodų. Be to, kai kuriuos mokymo(si) metodus / būdus kur kas geriau taikyti mažesnėse studentų grupėse, kurios būdingesnės nuolatinėms studijų kontingentui.

Kitas veiksnys, skatinantis studentus mokytis giluminiais būdais, yra studijų tikslų suvokimas ir reikalavimų aiškumas (žr. 3 lent.).

Dauguma išstėtinių studijų studentų įsitikinę, jog, studijuojant kūno kultūros specialybę, aiškios siekiamybės ir tai, ko tikimasi iš studento (žr. 3 lent.). Tyrimo rezultatų analizė rodo, kad nuolatinėms studijoms apklaustos dalyviai prasčiau suvokia jiems keliamų reikalavimų aiškumą (skirtumas – 11,47 balų). Nustatyta ir tai, kad išstėtinių studijų, lyginant su nuolatinėms studijoms formos studentais, kur kas dažniau ($p < 0,05$) nurodo, kad kūno kultūros studijų programos dalykų tikslai ir užduotys yra aiškiai suformuluoti, todėl tiksliai žinoma, ko studentai siekia ir ko iš jų tikimasi. Studijų kokybės analizei, manytume, svarbu, kad tiek nuolatinėms, tiek ir išstėtinių studijų studentai apytiksliai vienodu balų vidurkiu patvirtina, kad dėstytojai dalyko studijų pradžioje labai aiškiai suformuluoja reikalavimus studentams.

teaching/learning methods/ways in smaller groups of students, which are more characteristic to full-timers.

Another factor, encouraging students to learn in a deep manner is perception of goals of studies and clearness of requirements (Table 3).

The majority of full-time students are convinced that, studying the speciality of physical education, endeavours are clear as well as what is expected from the student (Table 3). The analysis of research results shows that survey participants of full-time studies perceive clearness of requirements raised for them worse (difference is 11,47 scores). It is also identified that compared to full-timers, part-timers much more ($p < 0,05$) often indicate that goals and tasks of physical education study programme are clearly formulated; therefore, it is exactly known what students seek and are expected. In our opinion, it is important for the analysis of quality of studies that both full-timers and part-timers, whose mean score is approximately the same, confirm that in the beginning of studying the subject lecturers very clearly formulate requirements for students.

3 lentelė. **Studijų tikslų suvokimo raiška (skalė: aiškūs mokymo(si) tikslai)**

Table 3. **Manifestation of Perception of Goals of Studies (Scale: Clear Goals of Teaching/Learning)**

Teiginys Statement	Studijų forma Form of studies		Skirtumo patikimumas Reliability of difference		
	Nuolatinė (X ± SD) Full-time	Išstėtinė (X ± SD) Part-time	t	df	p
Čia visada tiksliai žinai, kokio lygio darbų iš tavęs tikimasi Here you always exactly know what level of work is expected from you	22,97 ± 49,09	34,44 ± 50,08	-1,47	162	0,143
Mokydamasis šį dalyką, paprastai tiksliai žinai, ko sieki ir ko iš tavęs tikimasi Studying this subject, you usually know exactly what to seek and what they expect from you	31,08 ± 48,05	49,44 ± 38,58	-2,71	162	0,007
Mokantis dažnai sunku suprasti, ko iš tavęs norima Studying it is often difficult to understand what they want from you	4,11 ± 55,75	12,78 ± 48,32	-1,06	161	0,289
Dėstytojai iš pat pradžių labai aiškiai pasako, ko nori iš studentų In the beginning lecturers very clearly tell what they want from students	28,38 ± 48,31	29,78 ± 48,10	-0,18	161	0,854

Labai svarbus studijų kokybės rodiklis – subalansuotas akademinis krūvis (žr. 4 lent.). Analizuojant nuomonių sklaidą pagal studijų formą, išryškėjo, jog nuolatinė studijų studentai kiek dažniau, lyginant su iššestinių studijų studentais, teigė, jog jiems darbo krūvis yra per didelis (balų skirtumas – 11,19).

Analizuojant studentų požiūrį į studijų programos kiekybinę apimtį pagal dalykus, paaiškėjo, kad iššestinių studijų studentai, lyginant jų atsakymus su kitos grupės tiriamaisiais, dažniau ($p = 0,051$) pritaria teiginiui, jog į studijų dalyko modulį įtraukta per daug temų. Manytume, kad tokia nuostata susiformavo dėl galimo studijoms skirti laiko, kuris atlieka derinant jį su darbu.

Mintis, kad studijų metu jaučiamas spaudimas, manytume, lemia paviršinį požiūrį į studijų kokybę. Iššestinėse studijose studijuojantys tiriamieji kiek dažniau jaučia spaudimą negu dieninio skyriaus studentai. Galbūt spaudimą jie tapatina su reklamu, su dėstytojo siekiu, kad studentų perimtos žinios, suformuoti gebėjimai ir nuostatos atitiktų jiems keliamus kvalifikacinius reikalavimus.

A very important indicator of quality of studies is balanced academic load (Table 4). Analysing dispersion of opinions by forms of studies, it was found that full-time students slightly more often than part-time students had stated that their work load had been too big (difference of scores was 11,19).

Analysing students' attitude towards quantitative volume of the study programme by subjects, it was found that part-time students, having compared their answers to the ones of another group of respondents, very clearly ($p = 0,051$) more often approved the statement that too many topics were included in the module of the study subject. In our opinion, this approach was formed due to time remaining from work that could be spared for studies.

The idea that students feel pressure during studies, in our opinion, determines a superficial attitude towards quality of studies. Again, part-time responders slightly more often feel pressure than full-time students. Maybe they identify pressure with strictness and the lecturer's endeavour that knowledge, taken over by students, abilities formed and approaches correspond to qualification requirements set for them.

4 lentelė. Studentų požiūrio į akademinį krūvį raiška (skalė: *mokymosi krūvis*)

Table 4. Manifestation of Students' Attitude towards Academic Load (Scale: *Learning Load*)

Teiginys Statement	Studijų forma Form of studies		Skirtumo patikimumas Reliability of difference		
	Nuolatinė (X ± SD) Full-time	Iššestinė (X ± SD) Part-time	t	df	p
Per didelis darbo krūvis Too big work load	3,42 ± 56,72	14,61 ± 50,68	-1,32	160	0,187
Mano manymu, į studijų programą įtraukta per daug temų In my opinion, too many topics are included into my study programme	-8,90 ± 49,54	6,67 ± 50,95	-1,96	161	0,051
Paprastai mums pakanka laiko išmoktiems dalykams suprasti Usually we have sufficient time to understand things we have learned	8,90 ± 54,86	21,02 ± 52,37	-1,43	159	0,155
Studijuodamas čia jauti spaudimą Studying here, you feel pressure	19,85 ± 54,05	22,94 ± 53,20	-0,35	151	0,724
Mokydamasis gauni tokią gausybę medžiagos, kad neturi galimybių viską nuodugniai išsiaiškinti Studying you get such abundance of materials that you do not have possibilities to find out everything in detail	-10,27 ± 57,11	0,56 ± 55,13	-1,22	160	0,222

Studentų nuomone, pernelyg didelė studijuojamos medžiagos apimtis taip pat trukdo formuoti gilumiam požiūriui į mokymąsi. Su teiginiu, jog mokymasis šiose studijose gauni tokią gausybę medžiagos, kad nelieka galimybių viską nuodugnai išsiaiškinti, dažniau sutiko iššestinių nei nuolatinių studijų tiriamieji, tačiau šis skirtumas statistiškai nėra reikšmingas ($p > 0,05$).

Studentų požiūrio į dėstytojų vertinimo stilių, kuris neretai lemia sėkmingas studijas, analizė leido konstatuoti, jog tiek iššestinių, tiek ir nuolatinių studijų studentai pritaria teiginiui, jog dėstytojai pernelyg dažnai klausinėja tik faktų (žr. 5 lent.). Dėstytojams, tiriamųjų nuomone, atrodo svarbiau patikrinti, ką studentai išsiminė, negu išsiaiškinti, ką jie suprato. Šią nuomonę labiau išreiškė nuolatinių studijų studentai. Mat jiems aktualu ir žinios, ir supratimas. Tuo tarpu iššestinių studijų tiriamieji, remdamiesi sukaupta patirtimi, geriau suvokia dėstomųjų dalykų / temų esmę.

Informacijos apie studentų pažangą pateikimas – taip pat svarbus studijų kokybės rodiklis. Analizuojant atsakymų pasiskirstymą pagal tiriamųjų grupes pastebėta, jog iššestinių studijų studentai dažniausiai akcentuoja tai, kad dėstytojai tik rašydami balus motyvuoja vertinimą ir tokiu būdu glaustai apibūdina pažangą.

In the opinion of students, too big volume of study materials also hinders formation of deep approach to learning. Part-time students more often than full-time students agree with the statement that you get such abundance of materials that you do not have possibilities to find out everything in detail but this difference is not statistically significant ($p > 0,05$).

Analysis of students' attitude towards lecturers' assessment style that often determines successful studies enabled to state that students of both full-time and part-time studies approved the statement that lecturers too often questioned only facts (Table 5). In the respondents' opinion, lecturers find it more important to check what students have memorised than what they have understood. This opinion was more expressed by full-time students as both knowledge and understanding are relevant for them. Meanwhile respondents of part-time studies, based on accumulated experience, perceive the essence of delivered subjects/topics better.

Presentation of information about students' progress is also a very important indicator of quality of studies. Analysing distribution of answers by groups of respondents it was noticed that part-time students most often emphasized the fact that lecturers, writing scores, motivated assessment and this way concisely described progress.

5 lentelė. Studentų požiūrio į dėstytojų vertinimo stilių raiška (skalė: *įvertinimas*)

Table 5. Manifestation of Students' Attitude towards Lecturers' Assessment Style (Scale: *Assessment*)

Teiginys Statement	Studijų forma Form of studies		Skirtumo patikimumas Reliability of difference		
	Nuolatinė (X ± SD) Full-time	Iššestinė (X ± SD) Part-time	t	df	p
Jei nori mokytis pagal šią studijų programą, iš tiesų pakanka turėti gerą atmintį If you want to study this study programme, in fact it is enough to have good memory	1,35 ± 57,92	-0,56 ± 55,33	0,22	162	0,830
Dėstytojams atrodo svarbiau patikrinti, ką išsiminėme, negu išsiaiškinti, ką supratome Lecturers find it more important to check what we have memorised than to find out what we have understood	-14,19 ± 57,05	-6,11 ± 51,84	-0,95	162	0,344
Pernelyg dažnai dėstytojai klausinėja tik faktų Too often lecturers question only facts	-4,05 ± 42,00	-1,69 ± 42,94	-0,35	161	0,724
Informaciją apie studentų pažangą dėstytojai pateikia tik rašydami pažymius / balus Lecturers provide information about students' progress only writing marks/scores	-9,72 ± 52,83	0,57 ± 49,71	-1,26	157	0,208

Studijų kokybės vertinimo kontekste svarbus veiksnys, skatinantis studentų požiūrį į mokymąsi, yra savarankiško pasirinkimo, kaip studijuoti vieną ar kitą dalyką, galimybės (žr. 6 lent.). Šiuo aspektu iššestinių studijų studentai dažniau išsakė požiūrį, kad universitetinėse studijose pernelyg mažai galimybių pasirinkti įvairesnes sritis, kurias būtų galima studijuoti nuodugniau.

In the context of assessing quality of studies the important factor encouraging students' attitude towards learning is possibilities of independent choice how to study one or another subject (Table 6). In this aspect part-time students more often expressed the approach that there were too little possibilities in university studies to choose more diverse areas which could be studied more in detail.

6 lentelė. **Požiūrio į savarankiškumą studijuojant raiška (skalė: savarankiškumo svarba)**
Table 6. **Manifestation of Attitude towards Independence during Studies (Scale: Importance of Independence)**

Teiginys Statement	Studijų forma Form of studies		Skirtumo patikimumas Reliability of difference		
	Nuolatinė (X ± SD) Full-time	Iššestinė (X ± SD) Part-time	t	df	p
Per mažai galimybių pasirinkti įvairesnių sričių, kurias norėtum studijuoti nuodugniau Too few possibilities to choose more diverse areas which you would like to study more in detail	-10,81 ± 47,74	1,67 ± 52,71	-1,57	162	0,118
Panašu, kad studijose esame skatinami kuo savarankiškiau plėsti ir gilinti akademinis interesus It is likely that during studies we are encouraged to develop and deepen academic interests more independently	30,41 ± 47,41	37,78 ± 44,54	-1,02	162	0,307
Studentai turi daug galimybių pasirinkti, kaip studijuoti Students have many possibilities to choose how to study	6,16 ± 56,49	10,56 ± 53,79	-0,51	161	0,613
Studentai turi daug galimybių pasirinkti, kaip darbą atlikti Having committed to do the work, students have many possibilities how to carry it out	7,43 ± 55,94	11,67 ± 48,02	-0,52	162	0,603
Savarankiško darbo užduotys yra įdomios, jas atliekant reikia pagalvoti apie įvairius dalykus, tarp jų – apie būsimos profesijos aktualijas Tasks for independent work are interesting, you have to think about various things when you do them, including relevant issues of the future profession	20,27 ± 55,47	30,90 ± 44,28	-1,36	161	0,176

Analizuojant tiriamųjų požiūrį į savarankiškumo galimybes (studentų skatinimas studijų metu kuo savarankiškiau plėsti ir gilinti akademinis interesus), paaiškėjo, jog nuolatinė studijų studentai dažniau nei iššestinių studijų apklausos dalyviai jaučiasi skatinami ($p < 0,05$). Be to, nuolatinė studijų studentai dažniau pritarė teiginiui, jog jie turi daug galimybių pasirinkti, kaip studijuoti, nors šis skirtumas statistškai nėra reikšmingas ($p > 0,05$). Panaši tendencija stebima ir analizuojant studentų požiūrio į užduočių atlikimo galimybes raišką: nuolatinė studijų studentai, lyginant su iššestinių studijų studentais, dažniau pritarė teigi-

Analyzing respondents' approach to independence possibilities (students' inducement to expand and deepen academic interests more independently), it was found that full-time students more often than part-time students felt being induced ($p < 0,05$). Besides, full-time students more often approved the statement that they had many possibilities to choose how to study although this difference was not statistically significant ($p > 0,05$). A similar tendency is also observed, analysing manifestation of students' attitude towards possibilities of carrying out tasks: full-time students compared to part-time students more often approved

niui, jog atlikdami užduotis jie turi daug galimybių pasirinkti, kaip jas atlikti.

Požiūrio į studijų kokybę vertinimo aspektu reikšmingas yra studentų savarankiško darbo užduočių vertinimas. Su teiginiu, jog užduotys savarankiškam darbui yra įdomios, jas atliekant reikia pagalvoti apie įvairius dalykus, tarp jų – apie būsimos profesijos aktualijas, labiau sutiko iššęstinių studijų studentai. Tokiems rezultatams įtakos, matyt, turėjo ankstesnė studentų patirtis (Ramsden, 1992).

Diskusija

Aukštasis mokslas yra viena svarbiausių sėkmingos valstybės raidos sąlygų, todėl šiuolaikiniam universitetui keliami itin aukšti reikalavimai studijų kokybės kontekste (*Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai*, 2005; *Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymas*, 2009). Tiek užsienio šalių, tiek Lietuvos mokslininkai analizuoja įvairius mokymosi procesus ir jų rezultatus. Mokslinės diskusijos apie mokymą ir mokymąsi universitetinėse studijose grindžiamos šiuolaikine jo samprata, visuminiu požiūriu, studentų patirtimi.

Požiūris į mokymąsi, kaip teigia P. Ramsden (1992), priklauso ne tik nuo studento asmenybės, bet ir nuo užduoties pobūdžio ir taikomų mokymo strategijų. V. Zuzevičiūtės ir M. Teresevičienės (2007, p. 69) manymu, giluminį požiūrį į mokymąsi skatina galimybės dirbti savarankiškai, racionaliai pasirenkant studijų metodus ir turinį, taip pat mokymosi proceso bei pažangos analizė, prasmingas vertinimas, ankstesnė mokymosi giluminiu būdu patirtis.

Apibendrinant šio tyrimo rezultatus, galima teigti, kad studentų požiūris į mokymąsi patirtį yra susijęs su jų amžiumi bei studijų organizavimo forma. Vyresnieji iššęstinių studijų studentai dažniau pastebi savo dėstytojų pastangas su jais diskutuoti apie mokymąsi, analizuoti jų pažangą, mokymosi medžiagą. Abiejų studijų organizavimo formų studentai pritaria tam, kad yra skatinami veikti savarankiškai, išvelgia dėstytojų pastangas juos motyvuoti giluminėms studijoms. Tyrimo rezultatų analizė leidžia daryti prielaidą, kad studento sėkmė akademinėse studijose daugiausia priklauso nuo universiteto bendruomenės, kurioje mokosi, nuo priemonių, kuriomis disponuoja, nuo žmogiškųjų išteklių kokybės ir kita. Neadekvačios studento žinios, ribotas laikas užduotims atlikti, pernelyg aukšti reikalavimai, grįžtamojo ryšio nebuvimas, vertinimo problemiškas skatina paviršutinišką mokymąsi. Ir priešingai – giluminį požiūrį į studijas plėtoja mokymo ir mokymosi metodų racionalumas, skatinantis stu-

the statement that carrying out tasks they had many more possibilities to choose how to do them.

As to assessment of the attitude towards quality of studies, assessment of students' independent work assignments is significant. Part-time students agreed more than full-timers that independent work assignments were interesting, that they had to consider various things, including relevant issues of the future profession. It is likely that such results were determined by students' earlier experience (Ramsden, 1992).

Discussion

Higher education is one of the most important conditions for successful development of the state; therefore, the contemporary university has to meet particularly high requirements in the context of quality of studies (Main documents of Bologna process, 2005; Law on Science and Education of the Republic of Lithuania, 2009). Both foreign and Lithuanian scientists analyse various learning processes and their results. Scientific discussions about teaching and learning at the university are grounded on the contemporary conception, holistic approach and students' experience.

According to P. Ramsden (1992), attitude towards learning depends not only on the student's personality but also on the type of the assignment and applied teaching strategies. In V. Zuzevičiūtė's and M. Teresevičienė's (2007, p. 69) opinion, deep approach towards learning is encouraged by possibilities to work independently, rationally choosing methods and content of studies, as well as by the analysis of the learning process and progress, meaningful evaluation, previous experience of deep learning.

To sum up the results of this research, it can be stated that students' attitude towards learning experience is related to their age and form of studies. Senior, part-time students more often notice their lecturers' efforts to discuss learning together with them, analyse their progress, learning materials. Both full-time and part-time students agree that they are being encouraged to act independently, they envisage lecturers' efforts to motivate for deep studies. The analysis of research results enable to assume that the student's success in academic studies mainly depends on the community of the university in which he/she studies, on means he/she possesses, on quality of human resources, etc.

Reflecting on research results, we actualise the approach that today it is important for the higher educational institution to create such environment in which quality and importance of assuring it is

dento aktyvumą studijų procese, aiškiai suformuluoti lūkesčiai, dėstytojo atsakomybė už dėstyto kokybę.

Reflektuodami tyrimo rezultatus, aktualizuojame nuostatą, kad šiandien svarbu aukštajai mokyklai sukurti tokią aplinką, kurioje būtų itin vertinama kokybė bei jos užtikrinimo svarba. Siekiant šio tikslo būtina parengti ir įgyvendinti nuolatinio studijų kokybės gerinimo strategiją, grindžiamą Europos aukštojo mokslo erdvės (EAME) kokybės užtikrinimo nuostatomis ir gairėmis. Esame įsitikinę, kad gebėjimas nuolat keistis, adekvačiai reaguoti į aplinkos pokyčius yra svarbiausia studijų programos *Kūno kultūra* kokybės garantija, padedanti išspręsti sudėtingą uždavinį – rengti aukštos kvalifikacijos kūno kultūros specialistus ne tik dabarčiai, bet ir ateičiai. Siekiant šio tikslo svarbu sukurti ir įgyvendinti nuolatinį kokybės gerinimą numatančią strategiją, garantuojančią jauno specialisto sėkmingą integraciją darbo rinkoje. Esminiai strategijos principai: orientacija į studento asmenybę, akademinio proceso orientacija į studijų rezultatus ir nuolatinį kompetencijos plėtojimą; Europos universitetų studijų ir mokslo patirties perėmimas; glaudi studijų ir mokslo dermė su gyvenimo tikrove; iniciatyvos skatinimas; dinamiškas, kritiškas, adekvatus reagavimas į realius šiuolaikinio socialinio gyvenimo visuomenės poreikius. Manymume, kad organizuojant mokymą(si) iš esmės, turėtų būti remiamasi metodologine nuostata: mokymas suprantamas kaip bendradarbiavimas su besimokančiais, padedant jiems keisti jų suvokimą. Tai prielaidų ir galimybių sudarymas studentų mokymuisi, kokybiškoms studijoms.

Išvados

- Daugelis šiuolaikinių mokslininkų (Louw, 2008; Balasooriya ir kt., 2009; El Hassan, 2009; Ellis ir kt., 2009; Pamuk, Thompson, 2009; Ratkevičienė, 2005; Zuzevičiūtė, Teresevičienė, 2007) pabrėžia studentų požiūrio į universitetines studijas reikšmingumą, nurodydami gero mokymo, dėstytojų kompetencijų, aiškių tikslų svarbą studentų vertinamajam požiūriui.
- *Giluminio* (besiremiančio mokymosi paradigma) ar *paviršinio* (besiremiančio mokymo paradigma) požiūrio į universitetines studijas bei jų kokybę raiška priklauso nuo kūno kultūros specialybės studentų studijų formos (tyrimo rezultatų raiškai įtakos turėjo tai, kad tyrime dalyvavo ir vyresni negu 18–24 m. studentai).
- Ištęstinių studijų studentai, lyginant su nuolatinio studijų studentais, labiau įsitikinę, kad dėstytojai rūpinasi jų motyvacija mokytis, skatina

valued. Seeking this goal, it is necessary to prepare and implement strategy for constant improvement of quality of studies, grounded on provisions and guidelines of ensuring quality of European higher education space. We are convinced that the ability to change constantly, adequately react to environmental changes is the most important guarantee of quality of the study programme *Physical education*, helping to solve a complicated task: train highly qualified physical education specialists not only for the present but also for the future. Seeking this goal, it is important to create and implement strategy of constant quality improvement, ensuring young specialist's successful integration in the labour market. Essential principles of strategy: orientation to the student's personality, orientation of the academic process to study results and continuous development of competencies; taking over experience of European university studies and science; close cohesion of studies and science with life reality; inducement of initiative; dynamic, critical, adequate reaction to actual needs of contemporary social life of the society. In our opinion, organising teaching/learning in principle, the following methodological approach should be followed: teaching is understood as cooperation with learners, helping them to change their perception. This is creation of assumptions and possibilities for students' learning, quality studies.

Conclusions

- Many contemporary scientists (Louw, 2008; Balasooriya et al., 2009; El Hassan, 2009; Ellis et al., 2009; Pamuk, Thompson, 2009; Ratkevičienė, 2005; Zuzevičiūtė, Teresevičienė, 2007) emphasize significance of students' attitude towards university studies, indicating importance of good teaching, lecturers' competences, clear goals to students' evaluating attitude.
- Manifestation of *deep* (based on learning paradigm) or *superficial* (based on teaching paradigm) attitude to university studies and their quality depends on the form of studies of physical education speciality students (manifestation of research results was influenced by the fact that the research was also attended by students above 18-24 years).
- Part-time students more than full-time students

aktyvų mokymąsi. Studentai (abiejų studijų formų) nurodo, kad dėstytojai nuoširdžiai stengiasi suprasti sunkumus, su kuriais studijų procese susiduria studentai (daugiau pagalbos iš dėstytojų sulaukia nuolatinė studijų studentai).

- Akcentuotinas ištestinių studijų studentų pasakymas, kad dėstytojai gerai išaiškina dėstomąjį dalyką, pataria, kaip mokytis. Tuo tarpu nuolatinė studijų studentai gerokai rečiau akcentuoja gerą dalyko išaiškinimą. Ištestinių studijų studentai pažymi, kad kūno kultūros studijų programos dalykų tikslai ir užduotys yra aiškiai suformuluotos, todėl tiksliai žinoma, ko studentai siekia ir ko iš jų tikimasi.
- Nuolatinė studijų studentų nuomone, dėstytojai nepakankamai stengiasi sudominti studentus savo dėstomuoju dalyku. Reikia manyti, kad dėstytojai nepakankamai įvaldę bendruosius ir / ar specifinius mokymo įgūdžius. Kartu galima daryti prielaidą, kad dalies dėstytojų pastangos nukreiptos tik į studentų supažindinimą su dėstomuoju dalyku, nesigilinant į polinkius, interesus, neieškant racionalesnių dėstymo strategijų ir vertinimo būdų.
- Nuolatinė studijų studentai įsitikinę, jog jiems darbo krūvis yra per didelis. Pernelyg didelė studijuojamos medžiagos apimtis, tirtų studentų nuomone, trukdo formuoti giluminiam požiūriui į mokymąsi.
- Ištestinių studijų studentai pažymėjo galimybę studijų procese kuo savarankiškiau plėsti ir gilinti akademinį interesus, savarankiškai planuoti studijų procesą.

are convinced that lecturers take care of their motivation of learning, induce active learning. Students (of both forms) indicate that lecturers sincerely try to understand difficulties encountered by students in the study process (more support from lecturers is received by full-time students).

- Part-time students' notice should be emphasized that lecturers explain the taught subject well and advise how to learn whilst full-time students much more rarely emphasize good explanation of the subject. Part-time students' notice that goals and tasks of physical education study programme subjects are clearly formulated; therefore, it is exactly known what students seek and what is expected from them.
- In the opinion of full-time students, lecturers insufficiently try to arouse students' interest in their delivered subject. The lecturers must not have mastered general and/or specific teaching skills. It can also be assumed that efforts of part of lecturers are directed only to students' familiarisation with the delivered subject, not elaborating on inclinations, interests, not searching for more rational teaching strategies and assessment ways.
- Full-time students are convinced that their workload is too big. The volume of studied materials is too big and, according to explored students, hinders to form deep approach to learning.
- Part-time students noted the possibility to expand and deepen academic interests in the study process and plan the study process independently.

Literatūra • References

Balasoorya, C. D., Hughes, C., Toohey, S. (2009). Impact of a new integrated medicine program on students' approaches to learning. *Higher Education Research & Development*, 28(3), 289–302.

Čekanavičius, V., Murauskas, G. (2001). *Statistika ir jos taikymai. I*. Vilnius: TEV.

El Hassan, K. (2009). Investigating substantive and consequential validity of student ratings of instruction. *Higher Education Research & Development*, 28(3), 319–333.

Ellis, R. A., Ginns, P., Piggott, L. (2009). E-learning in higher education: some key aspects and their relationship to approaches to study. *Higher Education Research & Development*, 28(3), 303–318.

Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymas. 2009 m. balandžio 30 d. Nr. XI-242, Vilnius.

Lietuvos švietimo plėtotos strateginės nuostatos. Švietimo gairės 2003–2012 metai. Projektas (2002). Vilnius: AB „Spauda“.

Louw, A. D. (2008). The use of confidential reports for the selection of prospective students for the Cape Technikon. *South African Journal of Education*, 16(4), 194.

Pamuk, S., Thompson, A. D. (2009). Development of a technology mentor survey instrument: Understanding student mentors' benefits. *Computers & Education*, 53(1), 14–23.

Pukelis, K., Pileičikienė, N. (2005). Studijų kokybė: studijų rezultatų paradigma. *Aukštojo mokslo kokybė*, 2, 96–107.

Ramsden, P. (1992). *Learning to teach in higher education*. Routledge.

Ratkevičienė, V. (2005). Akademinio jaunimo požiūris į studijas ir gyvenimo sąlygas. *Pedagogika*, 76, 73–78.

Savickienė, I. (2005). Universitetinių studijų kokybės vertinimo sistemos parametrai. *Aukštojo mokslo kokybė*, 2, 72–83.

Sirtautienė, D. (2006). Studijų universitete kokybės vertinimo aspektai: studentų požiūrio tyrimas. *Pedagogika*, 83, 117–121.

Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai. Bolonijos proceso laikotarpis 1999–2005 (2005). Vilnius: LR Švietimo ir mokslo ministerija.

Šaparnytė, E., Bobrova, L., Macaitienė, R. (2003). Edukaciniai pedagoginių studijų organizavimo aspektai. *Pedagogika*, 65, 288–296.

Šeščiūnienė, I. M., Rastauskienė, G. J. (2008). Lietuvos kūno kultūros akademijos pirmosios pakopos studentų požiūrio į dėstymo kokybę tyrimas. *Švietimo kokybės gerinimas: problemos ir perspektyvos (straipsnių rinkinys)*, 17–28. K. Pukelis ir I. Savickienė (Red.). Kaunas: VDU.

Zulumskytė, A. (2003). Pedagoginių gupių motyvacijos ir ugdymo turinio specifika testinėse edukologijos studijose. *Aukštojo ir vidurinio mokslo sanglauda: ugdymo turinio ir metodikos tradicijos ir kaita*, 68–75. Vilnius: VPI.

Zuzevičiūtė, V., Teresevičienė, M. (2007). *Universitetinės studijos mokymosi visą gyvenimą perspektyvoje*. Monografija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

Žibėnienė, G. (2005). Neuniversitetinių studijų programų įgyvendinimo vertinimas: kolegijų absolventų požiūris. *Aukštojo mokslo kokybė*, 2, 122–143.

LAIMUTĖ BOBROVA

Socialinių mokslų (edukologijos) daktarė,
Šiaulių universiteto Kūno kultūros ir sporto pedagogikos
katedros docentė.
Moksliniai interesai: studijų kokybė, kūno kultūros
mokytojų rengimo inovacijos.

Doctor of Social Sciences (Education Studies),
Associate Professor of the Department of Physical
Education and Sports Educology of Šiauliai University.
Research interests: quality of studies, innovations of
training of physical education teachers.

Address P. Višinskio Str. 25, LT-76351 Šiauliai, Lithuania
E-mail: l_bobrova@hotmail.com

LAURAS GRAJAUSKAS

Socialinių mokslų (edukologijos) daktaras,
Šiaulių universiteto Kūno kultūros ir sporto
edukologijos katedros lektorius.
Moksliniai interesai: kūno kultūros mokytojų
rengimas.

Doctor of Social Sciences (Education Studies),
Lecturer of the Department of Physical Education
and Sport Educology of Šiauliai University
Research interests: training of physical education
teachers.

Address P. Višinskio Str. 25, LT-76351 Šiauliai, Lithuania
E-mail: lauras_grajauskas@hotmail.com

STANISLOVAS NORKUS

Socialinių mokslų (edukologijos) daktaras,
Šiaulių universiteto Kūno kultūros ir sporto
edukologijos katedros docentas.
Moksliniai interesai: kūno kultūros mokytojų
rengimas.

Doctor of Social Sciences (Education Studies),
Associate professor of the Department of Physical
Education and Sport Educology of Šiauliai
University.
Research interests: training of physical education
teachers.

Address P. Višinskio Str. 25, LT-76351 Šiauliai, Lithuania
E-mail: kkk@cr.su.lt